Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej
ul. ks. I. J. Skorupki 22
31-519 Kraków
tel. +48 12 423 76 05, wew. 24
biuro@oees.pl

Informacja prasowa z dnia 12.10.2023

INDEKS WIARYGODNOŚCI EKONOMICZNEJ PAŃSTWA 2023

Gospodarka i działalność gospodarcza bazują na wiarygodności, jej osłabienie powoduje, że gospodarka staje się coraz bardziej wrażliwa, czyli mniej odporna na szoki i kryzysy. Nie wykorzystujemy naszego potencjału gospodarczego, bo wiarygodność ekonomiczna państwa jest niesatysfakcjonująca.
- prof. Jerzy Hausner, szef zespołu autorów Indeksu Ekonomicznej Wiarygodności Polski

O INDEKSIE

Pierwsza edycja raportu została zaprezentowana podczas Open Eyes Economy Summit w Krakowie, jako pionierska inicjatywa zespołu ekspertów think tanku OEES HUB i Instytutu Finansów Publicznych.

"Indeks wiarygodności ekonomicznej Polski" przygotowano w odniesieniu do 7 obszarów:

- praworządność i bezpieczeństwo obrotu gospodarczego;
- swoboda działalności gospodarczej;
- finanse publiczne i system podatkowy;
- stabilność systemu finansowego i pieniądza;
- ochrona i bezpieczeństwo pracy;
- jakość usług publicznych i infrastruktury publicznej;
- respektowanie zobowiązań międzynarodowych.

Badanie zestawu wskaźników o charakterze społeczno-gospodarczym wyraźnie pokazało, że w latach 2015-2021 wiarygodność ekonomiczna Polski uległa znacznemu obniżeniu.

Kategoria wiarygodności ekonomicznej opisuje stopniowalną wartość charakteryzującą wszystkie podmioty gospodarcze. Niska lub wysoka wiarygodność ekonomiczna może decydować o stopniu wykorzystania potencjału gospodarczego podmiotów. Opracowany raport zawiera także kompleksowe rekomendacje ekspertów, którzy sugerują, jak odbudować wiarygodność ekonomiczną Polski.

DRUGA EDYCJA RAPORTU

W 2023 roku autorzy indeksu przedstawiają jego drugą edycję. W tym roku indeks obejmuje obliczenia dla wskazanych 8 obszarów tematycznych: siedem powyższych uzupełniono o nowy obszar: środowisko i klimat. **Ponadto, eksperci dokonali obliczeń indeksu dla 4 krajów Grupy Wyszehradzkiej (Czech, Polski, Słowacji i Węgier).**

"Indeks wiarygodności ekonomicznej państwa" opracowuje zespół ekspertów w składzie:
· Adam Balcer – Dyrektor programowy, Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego,
· dr Bartłomiej Biga – Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie,
· prof. SGH dr hab. Agnieszka Chłoń-Domińczak – Prorektor ds. nauki, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie,
· dr Sławomir Dudek – Prezes i główny ekonomista Instytutu Finansów Publicznych,
· dr Tomasz Geodecki – Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie,

· dr Jakub Głowacki – Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie,
· dr Maciej Grabowski, Prezes Zarządu, Centrum Myśli Strategicznych,
· prof. dr hab. Jerzy Hausner – Przewodniczący Rady Programowej OEES, Fundacja GAP, koordynator projektu,
· prof. dr hab. Jacek Męcina – Uniwersytet Warszawski, doradca zarządu Konfederacji Lewiatan,
· prof. dr hab. Leszek Pawłowicz – Koordynator Europejskiego Kongresu Finansowego, Uniwersytet Gdański,
· dr Marta Penczar – Uniwersytet Gdański,
· prof. SGH dr hab. Andrzej Rzońca – Szkoła Główna Handlowa w Warszawie,

Ogłoszenie końcowego raportu będzie miało miejsce w trakcie Open Eyes Economy Summit VIII (Kraków, 21–22 listopada 2023 r.). Już teraz zapraszamy Państwa do zapoznania się z cząstkowymi wynikami Indeksu:

Indeks Wiarygodności Ekonomicznej Państw Grupy Wyszehradzkiej (V4) 2023

WEP 2023 (V4)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Polska	-0,06	-0,24	-0,23	-0,22	-0,37	-0,88	-0,81	-2,65
Czechy	0,45	0,51	0,55	0,62	0,70	0,52	0,38	-1,65
Słowacja	-0,07	0,22	0,07	0,07	0,19	0,04	0,01	-1,42
Węgry	-0,18	-0,23	-0,30	-0,38	-0,43	-0,48	-0,82	-2,88

W tabelach z wynikami zastosowano metodę prezentacji wyników za pomocą mapy ciepła, gdzie odcień zielony oznacza podniesienie wiarygodności państwa, a czerwony jej obniżenie.

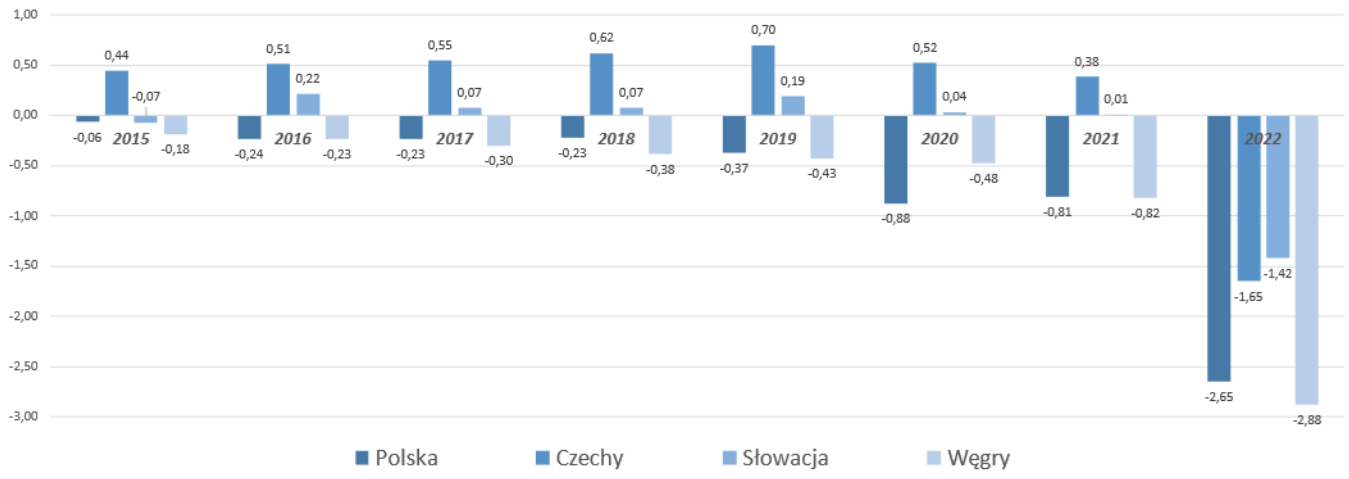

I. Praworządność i bezpieczeństwo obrotu gospodarczego	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Polska	0,49	0,38	-0,03	-0,39	-0,43	-0,94	-1,17	-1,05
Czechy	0,88	1,60	1,38	1,37	1,64	1,68	1,67	1,72
Słowacja	-1,37	-0,06	-0,06	-0,51	-0,51	-0,64	0,31	-0,02
Węgry	-1,43	-1,58	-2,20	-2,12	-2,17	-2,27	-2,44	-2,49

II. Swoboda działalności gospodarczej	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Polska	1,12	1,17	1,03	0,87	0,65	0,73	0,06	0,17

Czechy	0,74	1,21	1,23	1,30	1,40	1,48	1,23	1,33
Słowacja	-0,90	-0,42	-0,59	-0,94	-0,60	-0,46	-0,54	-0,13
Węgry	-0,30	-0,58	-0,29	-0,04	-0,27	-0,03	0,05	0,30

III. Wiarygodność finansów publicznych	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***	***2019***	***2020***	***2021***	***2022***
Polska	-0,73	-1,03	-1,08	-0,91	-1,26	-3,17	-2,39	-3,65
Czechy	0,59	0,87	1,15	1,06	0,98	0,33	0,32	0,46
Słowacja	0,35	0,44	0,64	0,68	0,87	0,35	0,33	0,98
Węgry	-0,64	-0,38	-0,31	-0,21	-0,23	-0,63	-0,71	-1,28

IV. Stabilność pieniądza i systemu finansowego	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***	***2019***	***2020***	***2021***	***2022***
Polska	0,85	0,68	0,46	0,21	-0,31	-1,05	-1,16	-9,61
Czechy	0,47	0,27	0,01	0,40	0,27	-0,34	-0,97	-11,27
Słowacja	0,14	0,29	-0,12	-0,39	-0,43	-0,44	-0,96	-8,66
Węgry	0,51	0,24	-0,60	-1,43	-1,51	-2,17	-2,56	-12,08

V. Ochrona i bezpieczeństwo pracy	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***	***2019***	***2020***	***2021***	***2022***
Polska	-1,48	-1,23	-1,06	-0,26	-0,26	-0,35	0,46	0,53
Czechy	0,63	0,86	1,12	0,94	1,09	0,86	1,07	1,12
Słowacja	-0,94	-0,79	-0,39	0,20	0,26	0,09	1,13	1,18
Węgry	-0,19	0,09	0,32	0,50	0,49	0,46	0,72	0,92

VI. Jakość usług publicznych i infrastruktury publicznej	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***	***2019***	***2020***	***2021***	***2022***
Polska	0,34	0,50	0,55	0,95	0,97	1,36	1,36	1,40
Czechy	0,03	0,10	0,10	0,20	0,29	0,81	0,93	0,88
Słowacja	-0,39	-0,15	-1,10	-0,40	-0,36	-0,01	-0,03	0,01
Węgry	-0,84	-0,12	-0,40	0,20	0,33	0,74	0,92	0,74

VII. Środowisko i klimat	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***	***2019***	***2020***	***2021***	***2022***
Polska	-0,81	-1,06	-1,36	-1,00	-0,49	-0,27		
Czechy	-0,76	-0,78	-1,05	-0,93	-0,55	-0,19		
Słowacja	1,20	1,14	0,96	0,87	1,22	1,38		
Węgry	2,01	2,08	1,86	1,96	2,14	2,39		

VIII. Respektowanie zobowiązań międzynarodowych	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***	***2019***	***2020***	***2021***	***2022***
Polska	-0,51	-1,45	-0,23	-1,03	-1,03	-0,87	-1,69	-1,01
Czechy	0,81	-0,18	0,37	0,39	0,61	0,60	0,25	0,12
Słowacja	0,70	0,99	0,83	0,91	0,98	0,17	0,49	0,14
Węgry	-0,82	-1,96	-0,51	-1,06	-1,31	-0,50	-0,89	-1,51

Indeks Wiarygodności Ekonomicznej Polski 2023
(obliczony według metodyki stosowanej w roku 2022)

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
-0,05	0,22	-0,11	0,19	0,17	-0,20	-1,13	-1,62	-4,30

Obszar: Wiarygodność finansów publicznych

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
RAZEM	**-0,07**	**-0,03**	**-0,37**	**-0,15**	**-0,07**	**-0,25**	**-1,21**	**-1,39**	**-2,41**
I. Percepcja wiarygodności fiskalnej przez rynki finansowe	0,51	0,67	-1,23	-1,19	-0,68	0,34	0,92	0,80	-2,01
II. Stan finansów publicznych	-0,38	0,13	-0,07	0,32	0,62	0,80	-0,86	0,13	0,15
III. Jakość reguł fiskalnych, jakość / przejrzystość / dezintegracja systemu FP	-0,59	-0,20	0,31	0,30	0,53	-1,02	-4,92	-6,03	-7,42
IV. Jakość, przejrzystość systemu podatkowego	0,17	-0,71	-0,49	-0,01	-0,74	-1,13	0,04	-0,48	-0,35

Obszar: Stabilność pieniądza i systemu finansowego

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
RAZEM	**0,53**	**0,49**	**0,34**	**0,49**	**-0,10**	**-1,52**	**-1,06**	**-1,88**	**-9,95**
I. Bezpośrednia ocena wiarygodności	-0,18	0,00	0,82	1,77	0,64	-3,18	0,41	-1,36	-7,91
II. Przybliżone miary wiarygodności	1,41	1,41	0,87	-0,16	-0,53	-0,86	-1,45	-2,38	-2,38
III. Zagrożenia dla wiarygodności państwa w obszarze stabilności pieniądza	0,11	0,60	-0,20	0,64	0,09	-0,83	-2,09	-3,27	-27,34
III. Zagrożenia dla wiarygodności państwa w obszarze stabilności systemu finansowego	0,76	-0,04	-0,14	-0,28	-0,62	-1,19	-1,10	-0,50	-2,16

Nota metodyczna

Indeks wiarygodności ekonomicznej państwa został w 2023 r. przygotowany w **dwóch układach**:

1. porównawczym z pozostałymi krajami Grupy Wyszehradzkiej (V4),
2. dla Polski w latach 2008-2022[1].

W obu ww. układach zastosowano tą samą metodę tworzenia indeksów, bazującą na **standaryzacji** według wzoru:

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - mediana}{odchylenie\ ćwiartkowe}$$

Wykorzystane źródła danych: Eurostat, GUS, OECD i inne.

Interpretacja wyników: Rozkład wartości indeksu jest skupiony wokół wartości 0. Taka wartość indeksu oznacza, że kraj osiągnął w danym roku dokładnie przeciętną notę w porównaniu do 4 analizowanych krajów w okresie 2008-2022. Wartości ujemne oznaczają gorszy wynik w stosunku do wartości przeciętnej dla całego analizowanego okresu, a wartości dodatnie oznaczają lepszą pozycję w stosunku do tak ustalonej wartości referencyjnej.

1. **Indeks V4**

I. Praworządność	**10%**	*5 wskaźników*
II. Swoboda działalności gospodarczej	**10%**	*9 wskaźników*
III. Wiarygodność finansów publicznych	**20%**	*17 wskaźników*
IV. Stabilność systemu finansowego	**20%**	*9 wskaźników*
V. Ochrona i bezpieczeństwo pracy	**10%**	*10 wskaźników*
VI. Jakość usług publicznych	**10%**	*11 wskaźników*
VII. Środowisko i klimat	**10%**	*13 wskaźników*
VIII. Respektowanie zobowiązań międzynarodowych	**10%**	*7 wskaźników*

Razem wykorzystano w obliczeniach **81 wskaźników.**

[1] Ten układ budowania indeksu wykorzystuje tą samą metodykę, która została przygotowana w ramach WEP 2022. Podczas analizy wyników warto zwrócić uwagę, że wyniki przedstawione w WEP 2022 dla poszczególnych lat różnią się nieco od wyników WEP 2023. Przyczyną jest zmiana punktu odniesienia do budowania indeksu (wartość mediany po uzupełnieniu najnowszych dostępnych danych ulega zmianie). Ponadto, w WEP 2023 okres 2019-2021 został obliczony dla każdego roku indywidualnie, podczas gdy WEP 2022 traktował ten okres wspólnie.

2. Indeks dla Polski

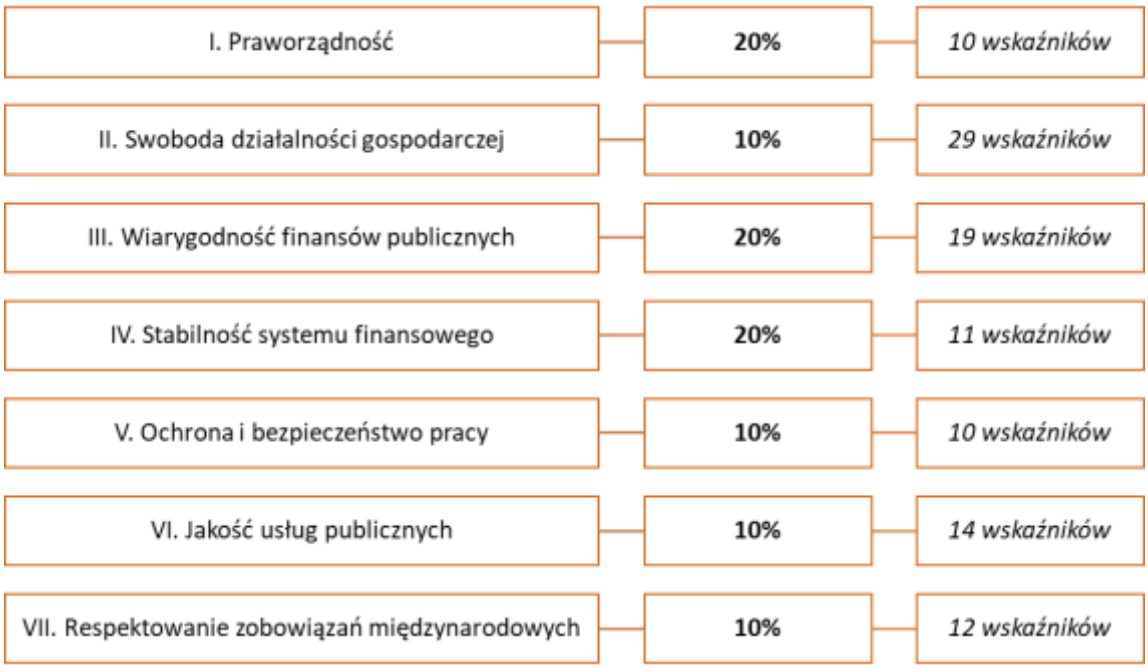

Razem wykorzystano w obliczeniach **105 wskaźników.**

Wyniki badania jakościowego

Metodyka badania

Badanie jakościowe stanowi uzupełnienie ilościowej analizy wiarygodności ekonomicznej Polski. Podstawowym jego celem jest identyfikacja czynników, które mogą stanowić zagrożenie w perspektywie najbliższych trzech lat.

Badanie zostało przeprowadzone za pomocą zmodyfikowanej delfickiej metody ekspertyzy grupowej. Do grona ekspertów zostali zaproszeni przedstawiciele: społeczności akademickiej, organów administracji publicznej, instytucji pozarządowych, finansowych, firm konsultingowych i organizacji zrzeszających przedsiębiorców. Eksperci podzielili się wiedzą i doświadczeniem *pro publico bono*, wyrażając wyłącznie własne poglądy, a nie instytucji, w których działają.

Badanie składało się z dwóch etapów:

- I etap: 17 kwietnia 2023 r. – 5 maja 2023 r.,
- II etap: 12 maja 2023 r. – 31 maja 2023 r.

W pierwszym etapie do ekspertów zostały wysłane kwestionariusze z prośbą o wskazanie trzech najważniejszych zagrożeń dla wiarygodności ekonomicznej Polski w poszczególnych obszarach indeksu. 111 ekspertów udzieliło odpowiedzi, wskazując łącznie 325 zagrożenia.

Pogrupowano wskazane czynniki w homogeniczne klasy. Agregacja zagrożeń umożliwiła opracowanie listy kilkunastu najważniejszych zagrożeń w poszczególnych obszarach.

Tabela 1. Liczba zagrożeń wiarygodności ekonomicznej Polski po przeprowadzonym grupowaniu

Lp.	Obszar indeksu wiarygodności ekonomicznej Polski	Liczba zagrożeń
1.	Praworządność i bezpieczeństwo obrotu gospodarczego	9
2.	Swoboda działalności gospodarczej	10
3.	Finanse publiczne – system podatkowy	12
4.	Stabilność systemu finansowego i pieniądza	10
5.	Ochrona i bezpieczeństwo pracy	13
6.	Jakość usług publicznych i infrastruktury publicznej	15
7.	Klimat i środowisko	15
8.	Respektowanie zobowiązań międzynarodowych	12

Źródło: badanie OEES.

W drugim etapie eksperci oceniali znaczenie i wagę pogrupowanych i zagregowanych zagrożeń dla wiarygodności ekonomicznej Polski oraz prawdopodobieństwo jego urzeczywistnienia się. Do każdego obszaru indeksu stworzono oddzielne listy: ekspertów i zagrożeń.

Każdy z ekspertów miał do dyspozycji 100 punktów do podziału pomiędzy zagrożenia pod względem ich ważności. Im większa liczba przyznanych punktów, tym większe znaczenie danego zagrożenia dla wiarygodności ekonomicznej Polski w najbliższych trzech latach. Dodatkowo uczestnicy badania nadawali swoją subiektywną ocenę prawdopodobieństwa zaistnienia każdego zagrożenia (od 0 do 100 proc.).

Otrzymane od 108 ekspertów wyniki zostały uśrednione. W ten sposób dla każdego z ośmiu analizowanych obszarów powstała mapa zagrożeń wiarygodności ekonomicznej Polski. Graficzne przedstawienie zagregowanych opinii polega na umieszczeniu na wykresie kół, gdzie średnie prawdopodobieństwo wskazane jest na osi odciętych, uśredniona zaś waga zagrożenia na osi rzędnych. Natomiast średnica kół stanowi średnią z iloczynów wartości: prawdopodobieństwa i wagi. Im większa zatem średnica koła, tym większe łączne znaczenie danego zagrożenia.

Finanse publiczne – system podatkowy

Podstawowym ryzykiem, przy uwzględnieniu wagi i prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożenia, zidentyfikowanym przez ekspertów w obszarze Finanse publiczne – system podatkowy jest brak przejrzystości i stabilności finansów publicznych połączony ze wzrostem skali finansowania pozabudżetowego (waga zagrożenia – 12,3 pkt., prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia – 78%).

Na drugim miejscu wskazane zostało zagrożenie związane z rosnącym obciążeniem fiskalnym, w tym m.in. związanym ze zmianami demograficznymi, transformacją energetyczną i wydatkami zbrojeniowymi (waga zagrożenia – 9,9 pkt., prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia – 78%).

Trzecim czynnikiem stanowiącym zagrożenie dla wiarygodności ekonomicznej Polski zidentyfikowanym w badaniu jest wzrost kosztów obsługi długu publicznego wynikający m.in. z wysokiego udziału obligacji skarbowych w bankach komercyjnych i finansowania pozabudżetowego, konieczności finansowania potrzeb pożyczkowych za granicą (waga zagrożenia – 11,4 pkt., prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia – 65%).

Tabela 1. Najważniejsze zagrożenia dla wiarygodności ekonomicznej Polski w obszarze finansów publicznych i systemu podatkowego przy uwzględnieniu ważonej sumy wagi i prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożenia

Lp.	Najważniejsze zagrożenia	Waga zagrożenia (W)	Prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia (P)	Ważona suma (W)*(P)
1	Brak przejrzystości i stabilności finansów publicznych połączony ze wzrostem skali finansowania pozabudżetowego	12,34	0,78	9,84
2	Rosnące obciążenia fiskalne związane ze zmianami demograficznymi, transformacją energetyczną i wydatkami zbrojeniowymi	9,94	0,78	8,02
3	Wzrost kosztów obsługi długu publicznego wynikający m.in. z wysokiego udziału obligacji skarbowych w bankach komercyjnych i finansowania pozabudżetowego, konieczności finansowania potrzeb pożyczkowych za granicą	11,41	0,65	8,00
4	Konflikt z Unią Europejską skutkujący ograniczeniem funduszy unijnych	9,69	0,67	6,43
5	Skomplikowany, nieprzejrzysty i nieefektywny system podatkowy, połączony z niską moralnością podatkową obywateli	8,81	0,70	6,38

Źródło: Badanie OEES.

Eksperci przewidują negatywne konsekwencje dla wiarygodności ekonomicznej Polski wynikające ponadto z utrzymującego się konfliktu z Unią Europejską skutkującego ograniczeniem funduszy unijnych (waga zagrożenia – 9,7 pkt., prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia – 67%).

Istotnym ryzykiem zidentyfikowanym w badaniu jest ponadto skomplikowany, nieprzejrzysty i nieefektywny system podatkowy, połączony z niską moralnością podatkową obywateli (waga zagrożenia – 8,8 pkt., prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia – 70%).

Pozostałe ryzyka dla wiarygodności ekonomicznej Polski w obszarze Finanse publiczne – system podatkowy, razem z przedstawionymi powyżej zostały przedstawione na poniższej mapie zagrożeń, przy uwzględnieniu wagi i prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożenia.

Wykres 1. Mapa zagrożeń wiarygodności ekonomicznej Polski w obszarze finansów publicznych i systemu podatkowego w perspektywie najbliższych trzech lat

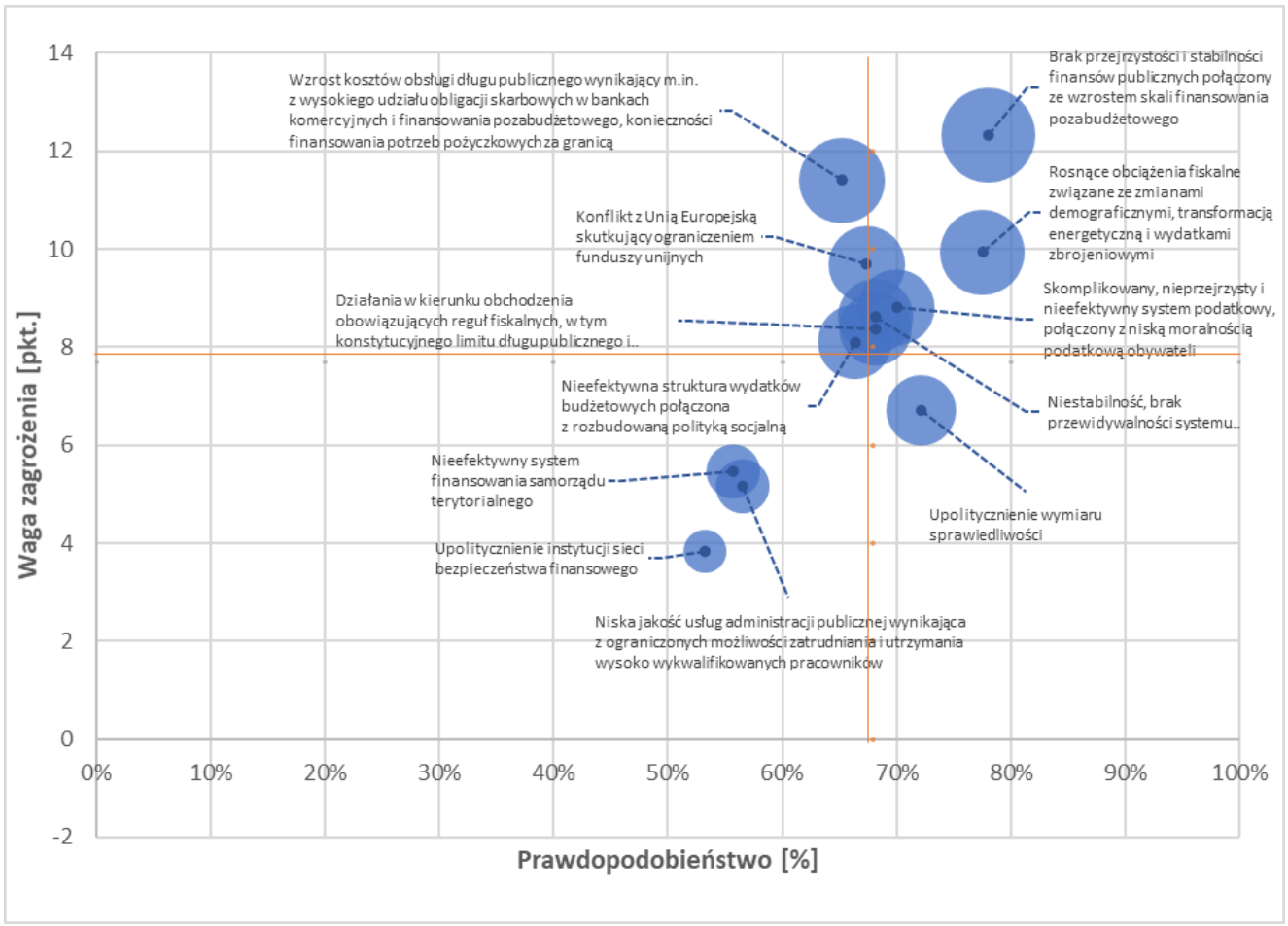

*Wielkość kółka oznacza średnią ważoną iloczynu wagi i prawdopodobieństwa wystąpienia

Źródło: Badanie OEES**.**

Stabilność sytemu finansowego i pieniądza

W okresie najbliższych trzech lat, podstawowym zagrożeniem dla wiarygodności ekonomicznej Polski w obszarze Stabilność sytemu finansowego i pieniądza, będzie kwestia ryzyka prawnego związanego z umowami kredytu hipotecznego i to zarówno umów walutowych (w CHF) jaki i w walucie krajowej (opartych na WIBOR) (waga zagrożenia – 19,7 pkt., prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia – 66%).

Ryzkiem dla stabilności systemu finansowego i pieniądza jest ponadto ekspansywna polityka fiskalna połączona ze wzrostem skali finansowania pozabudżetowego (waga zagrożenia – 15,8 pkt., prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia – 74%) oraz obniżenie efektywności i wiarygodności polityki pieniężnej (waga zagrożenia – 12,8 pkt., prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia – 73%).

Eksperci do najistotniejszych zagrożeń dla wiarygodności ekonomicznej Polski w tym obszarze zaliczają także utrzymanie się wysokiego poziomu inflacji (waga zagrożenia – 11,2 pkt., prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia – 72%) oraz niewłaściwie funkcjonujący system wymiaru sprawiedliwości (waga zagrożenia – 8,1 pkt., prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia – 58%).

Biorąc pod uwagę prawdopodobieństwo materializacji zagrożenia powyżej 50%, należy wskazać także na brak przejrzystości i upolitycznienie instytucji sieci bezpieczeństwa finansowego (waga zagrożenia – 7,6 pkt., prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia – 52%).

Tabela 2. Najważniejsze zagrożenia dla wiarygodności ekonomicznej Polski w obszarze stabilności systemu finansowego i pieniądza przy uwzględnieniu ważonej sumy wagi i prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożenia

Lp.	Najważniejsze zagrożenia	Waga zagrożenia	Prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia	Ważona suma (W)*(P)
1	Ryzyko prawne związane z umowami kredytu hipotecznego (CHF, WIBOR)	19,70	0,66	13,95
2	Ekspansywna polityka fiskalna połączona ze wzrostem skali finansowania pozabudżetowego	15,83	0,74	11,89
3	Obniżenie efektywności i wiarygodności polityki pieniężnej	12,84	0,73	9,31
4	Wysoki poziom inflacji	11,17	0,72	7,96
5	Destrukcja wymiaru sprawiedliwości	8,11	0,58	5,38
6	Brak przejrzystości i upolitycznienie instytucji sieci bezpieczeństwa finansowego	7,63	0,52	4,54

Źródło: Badanie OEES.

Pozostałe ryzyka dla wiarygodności ekonomicznej Polski w obszarze stabilność systemu finansowego i pieniądza , razem z przedstawionymi powyżej, zostały przedstawione na poniższej mapie zagrożeń, przy uwzględnieniu wagi i prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożenia.

Wykres 2. Mapa zagrożeń wiarygodności ekonomicznej Polski w obszarze stabilność systemu finansowego i pieniądza w perspektywie najbliższych trzech lat

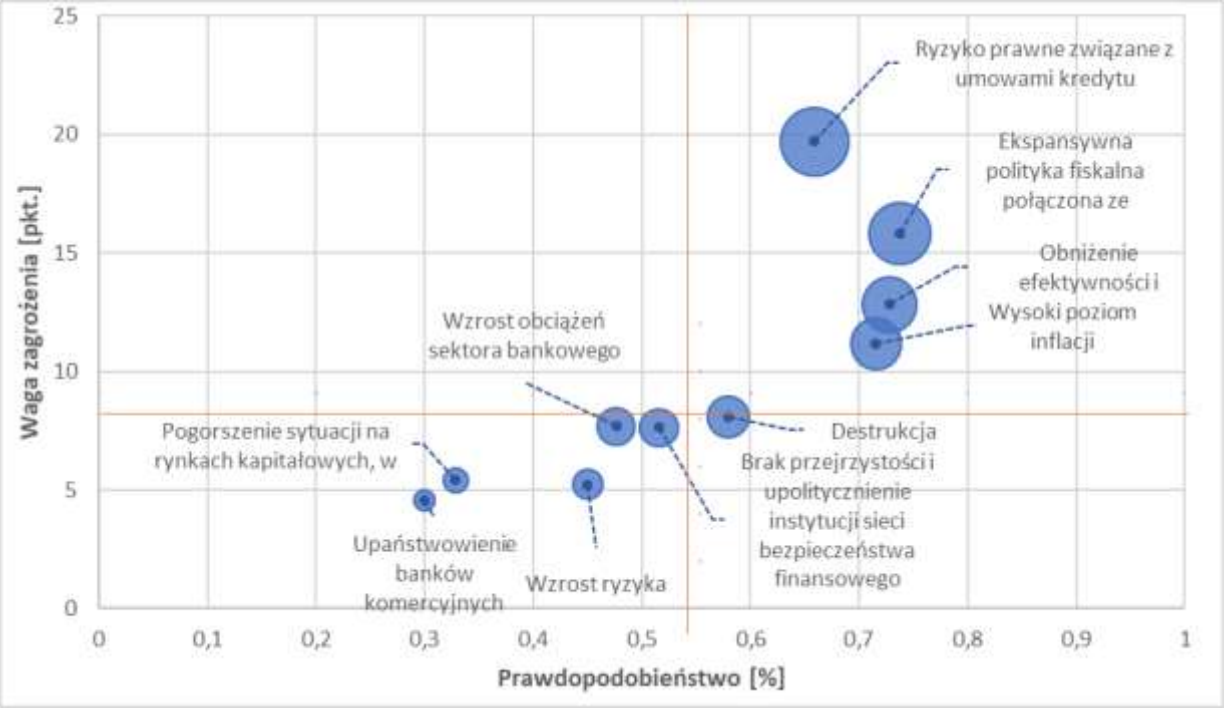

*Wielkość kółka oznacza średnią ważoną iloczynu wagi i prawdopodobieństwa wystąpienia

Źródło: Badanie OEES**.**

Kontakt dla mediów:
Kinga Taćkiewicz
kinga.tackiewicz@oees.pl
+48 534 881 236